

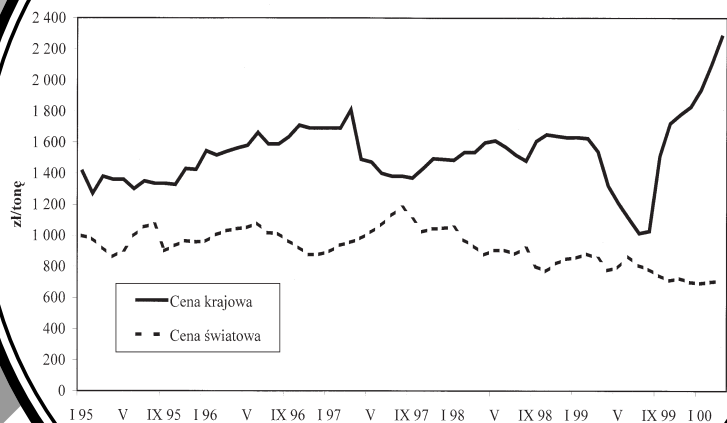
RYNEK CUKRU

stan i perspektywy

ISSN 1231-2630

**RAPORTY
RYNKOWE**

Światowe i krajowe ceny cukru białego
w latach 1995-2000

MAJ 2000

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
 - II. Sytuacja na rynku światowym – *Z. Smoleński, Ł. Chudoba*
 - III. Produkcja buraków cukrowych – *Ł. Chudoba*
 - IV. Stan przemysłu cukrowniczego – *Ł. Chudoba*
 - V. Zużycie cukru – *Z. Smoleński, P. Szajner*
 - VI. Handel wewnętrzny – *Z. Smoleński*
 - VII. Handel zagraniczny – *J. Nowak*
 - VIII. Interwencja na rynku cukru – *J. Nowak*
 - IX. Inne środki słodzące – *P. Szajner, Ł. Chudoba*
- Artykuł specjalny: Koszty produkcji cukru w kampanii 1999/2000 – *Łucja Chudoba*

**Przy publikowaniu fragmentów raportu oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Raport przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski tel: 827-36-64

AUTORZY:

prof. dr hab. Zygmunt Smoleński

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-75-53

dr Łucja Chudoba

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 415

mgr inż. Piotr Szajner

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 719

mgr inż. Janina Nowak

• ARR • Warszawa
Tel.: (0 22) 623-26-50

mgr inż. Teresa Zdziarska

• IERiGŻ • Warszawa
Tel.: (0 22) 826-50-31 wew. 440

Raport zatwierdziła w dniu 26.04.2000 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Marian Brzóska (sekretarz), Tadeusz Chrościcki, Eugeniusz Gorzelak, Teresa Jabłońska-Urbaniak, Wojciech Józwiak,
Ryszard Kreft, Ewa Król-Pol, Jan Małkowski, Krzysztof Materko, Bożena Nowicka, Roman Urban, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejny raport wydany będzie w grudniu 2000 r.

W serii Raporty Rynkowe w najbliższym czasie ukaza się:

1. Rynek mięsa /18/ • maj 2000,
2. Rynek zbóż /18/ • maj 2000,
3. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi /11/ • czerwiec 2000,
4. Rynek rzepaku /17/ • czerwiec 2000,
5. Rynek ziemi rolniczej /3/ • czerwiec 2000,
6. Rynek owoców i warzyw /16/ • lipiec 2000,
7. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa /18/ • wrzesień 2000,
8. Rynek pasz /8/ • październik 2000,
9. Rynek drobiu i jaj /18/ • październik 2000,
10. Rynek ziemniaka /18/ • październik 2000,
11. Rynek mleka /19/ • listopad 2000,
12. Rynek cukru /18/ • grudzień 2000,
13. Popyt na żywność /1/ • grudzień 2000.

POPYT NA ŻYWNOŚĆ

Od grudnia 2000 roku rozpoczynamy systematyczne publikowanie raportu dotyczącego wyłącznie popytu na żywność. Raport zawierał będzie dokładną informację o dotychczasowych i przewidywanych kierunkach rozwoju popytu na podstawowe grupy produktów spożywczych. Autorzy zaprezentują w nim szczegółową analizę aktualnego poziomu i struktury konsumpcji żywności w Polsce oraz determinujących ją czynników i uwarunkowań o charakterze makro- i mikroekonomicznym.

REASUMPCJA

W bieżącym sezonie (X 1999 – IX 2000), dzięki obniżeniu o 25% podaży cukru kwoty A, z 1630 do 1223 tys. ton (tj. o 407 tys. ton), przywrócona została równowaga na krajowym rynku cukru. Ceny cukru, notowane na Gieldzie Poznańskiej wzrosły z ok. 1000 zł/t w lipcu – sierpniu do ok. 1900 zł/t w IV kwartale 1999 r.

Utrzymujące się od połowy sezonu 1996/97 niskie ceny zbytu cukru kwoty A oraz z sezonu na sezon malejące ceny na rynku światowym obniżały ekonomiczno-finansowe wyniki cukrowni. W trzech kolejnych sezonach 1996/97, 1997/98 i 1998/99 wysoka produkcja cukru powodowała, że znaczna jego część była eksportowana po cenach dwukrotnie niższych od kosztów produkcji.

Pogarszanie się kondycji finansowej cukrowni stwarzało sprzyjające warunki do rozregulowania krajowego rynku cukru. Z roku na rok coraz większa liczba cukrowni traciła płynność finansową. Wierzyciele przeważali cukier, w tym również cukier kwoty C, który następnie sprzedawali na giełdach krajowych.

Na rynku krajowym stopniowo powiększała się przewaga podaży nad popytem. Do tworzenia nadwyżki przyczyniała się także ustalona na poziomie 1630-1650 tys. ton produkcja cukru kwoty A, podczas gdy rynek krajowy pochłaniał tylko ok. 1600 tys. ton. Nie uwzględniano również importu cukru przy relatywnie niskich cłach, do czego Polska zobowiązała się w końcowym Porozumieniu Rundy Urugwajskiej. Poza tym, niefortunna nowelizacja ustawy cukrowej w końcu 1996 r. spowodowała, że zapasy ARR były od 1997 r. uzupełniane zakupami cukru kwoty C, a następnie jego sprzedaż po cenach niższych od rynkowych, z przeznaczeniem na podkarmianie pszczoł, zwiększała podaż na rynku krajowym.

Równocześnie na rynku międzynarodowym rosła przewaga oferty eksportowej nad popytem importowym. Wzrost produkcji występował nie tylko w krajach z nadwyżkami ale również na kontynentach deficytowych w cukier. W konsekwencji ro-

sły nadwyżki cukru, kierowane na eksport równoległe z malejącymi potrzebami importowymi, szczególnie w Azji i Afryce. W tych okolicznościach ceny światowe cukru białego zmalały z ponad 300 USD/t w 1997 r. do poniżej 180 USD/t w drugiej połowie 1999 r. i pierwszym kwartale 2000 r.

W ramach realizacji zobowiązań wobec WTO a także na skutek utrzymywania się niskich cen cukru na rynku międzynarodowym, w Unii Europejskiej postanowiono zmniejszyć produkcję cukru kwoty A i B, łącznie o 500 tys. ton, tj. o 3,35%. Największe ograniczenia będą dotyczyły produkcji cukru w Niemczech, Francji i Danii – o ponad 4%, a najmniejsze obejmą Hiszpanię – o 1,38% i Portugalię – o 1,83%, tj. kraje o relatywnie najniższej produkcji tego środka słodzącego.

W Polsce proces koncentracji produkcji buraków cukrowych postępuje szybciej niż ich przetwórstwa. Liczba cukrowni – 76 – nie uległa zmianie od połowy lat dziewięćdziesiątych, natomiast powierzchnia przeciętnej plantacji buraków cukrowych wzrosła z 1,74 ha w 1996 r. do 2,71 ha w 1999 r., przy odpowiednim spadku liczby plantatorów – z 260 tysięcy do 137 tysięcy.

Od 1999 r. zmniejszanie liczby plantatorów jest powodowane nie tylko koncentracją uprawy ale i ograniczaniem produkcji buraków cukrowych z powodu złej koniunktury na rynku cukru. W 1999 r. zebrano 12,6 mln ton buraków wobec ponad 15 mln ton w latach 1997 i 1998. Plon buraków wyniósł 33,8 t/ha wobec 37,9 t/ha w obu wcześniejszych latach. Dzięki letnim upałom i suszy wystąpiła natomiast bardzo wysoka zawartość cukru w korzeniach – 16,90%. W rezultacie w kampanii cukrowniczej 1999/2000 uzyskano 1,8 mln ton cukru przy rekordowym wskaźniku wydajności – 14,54% w stosunku do przerobionego surowca.

Omawiana kampania trwała przeciętnie zaledwie 54 doby, przy różnicowaniu od 32 do 78, jeśli wyłączyć z tego porównania trzy cukrow-

nie, które pracowały nie dłużej niż 3 doby.

W 2000 r. kontraktację buraków cukrowych prowadziły nadal wszystkie cukrownie. Powierzchnia zasiewów wyniesie prawdopodobnie 340-350 tys. ha wobec 370 tys. ha w 1999 r. i 400 tys. ha w 1998 r. Szacuje się, że liczba plantatorów zmniejszy się do ok. 120 tysięcy.

Przy uwzględnieniu średnich plonów z ostatnich lat oraz tendencji zmian wskaźników technologicznych można założyć, że w kampanii 2000/01 produkcja cukru wyniesie 1,7-1,8 mln ton.

Sytuacja ekonomiczno-finansowa przemysłu cukrowniczego uległa w 1999 r. dramatycznemu pogorszeniu. Wynik finansowy netto zamknął się stratą w wysokości 15,8% przychodów (w 1998 r. strata wynosiła 7,1%) i był to wynik najniższy w porównaniu z pozostałymi branżami przemysłu spożywczego. Szansę pewnej poprawy tej sytuacji stwarza wzrost cen cukru na rynku krajowym w ostatnich miesiącach oraz zapowiedziane przez rząd przyspieszenie procesu prywatyzacji cukrowni. Prywatyzację należy przy tym traktować jako jeden z warunków niezbędnych dla restrukturyzacji branży cukrowniczej.

W 1999 r. niskie ceny cukru na rynku krajowym, szczególnie w okresie lata, przyczyniły się do niewielkiego wzrostu spożycia. Według badań budżetów rodzinnych prowadzonych przez GUS, spożycie cukru w gospodarstwach domowych wzrosło z 22,56 kg/osobę w 1998 r. do 23,28 kg/osobę w 1999 r., tj. o 3,2%. Zmalała natomiast produkcja wyrobów zawierających cukier, przede wszystkim na skutek ograniczenia eksportu na obszar b. ZSRR. W konsekwencji zmniejszyło się zużycie cukru w przemyśle spożywczym, a globalne zużycie krajowe zmalało z 1600 tys. ton w 1998 r. do 1580 tys. ton w 1999 r.

Interwencja Agencji Rynku Rolnego w ubiegłym roku polegała na udzieleniu poręczeń zadłużonym firmom cukrowym, aby mogły uzyskać

kredyty na zakup buraków i przeprowadzenie kampanii. Z poręczeń skorzystało 39 przedsiębiorstw na kwotę 560,5 mln zł.

W 1999 r. eksportowano 414 tys. ton cukru uzyskując 89,6 mln USD, a importowano zaledwie 2 tys. ton.

W bieżącym sezonie zostanie eks-

portowana cała nadwyżka, nagromadzona w latach poprzednich w ilości ok. 450 tys. ton cukru.

Ceny zbytu w lutym br. wzrosły do 2280 zł/t i zbliżają się do pułapu 2500 zł/t, którego nie powinno się przekroczyć ze względu na zagrożenie importem, który może ponownie załamać rynek krajowy.

Przewiduje się, że w sezonie 2000/01 może wystąpić import 30-50 tys. ton cukru, przy niskich, preferencyjnych opłatach celnych. Na zaopatrzenie rynku krajowego potrzeba będzie ok. 1580 tys. ton, ok. 105 tys. ton zostanie sprzedane za granicę przy zastosowaniu dopłat, a nadwyżka 80-100 tys. ton cukru C będzie eksportowana po niskich cenach światowych.

Tabela 1

**Bilans cukru
w tys.ton**

Wyszczególnienie	Sezony			
	1996/97	1997/98	1998/99	1999/2000 prognoza
Zapasy początkowe w dniu 1 października a)	135	216	269	305
Produkcja	2240	2060	2063	1800
Import	76	10	12	30-50
Zuycie krajowe	1650	1630	1600	1580
w tym: w eksportowanych wyrobach o zawartości cukru powyżej 20%	30	30	20	15
Zmiana stanu rezerw (+) (-)	-72	+20	+1	-
Eksport	513	407	440	445
Zapasy końcowe w dniu 30 września a)	216	269	305	110-130

a) Zapasy u producentów i w handlu.

Źródło: Dane GUS i szacunek autorów.

SUMMARY

In the current season (October 1999 – September 2000) sugar supplies of quota A decreased from 1630 to 1223 thousand tons, i. e. by 25% or 407 thousand tons. Due to this the market equilibrium has been restored. Sugar quotations on Poznań Commodity Exchange increased from about 1000 PLN/t in July – August 1999 to 1900 PLN/t in the last quarter of the year.

Persisting since the 1996/97 season Low sale prices of quota A and declining world prices led to deterioration of economic and financial results of sugar plants. High level of sugar production in recorded the consecutive three seasons (1996/97, 1997/98, 1998/99) forced to export at the prices two times lower than the breakeven point.

Deterioration of financial standing of sugar plants created reasonable conditions for disturbances on domestic sugar market. The number of sugar plants with lack of financial liquidity was increasing year by year. The creditors of the sugar plants have overtaken sugar, including those of quota C. Thus the overtaken sugar was sold at domestic commodity exchanges.

Excessive sugar supplies gradually dominated over demand. While domestic market capacity was at the level of 1600 thousand tons, quota A set between 1630 and 1650 thousand tons also stimulated over supply of sugar. Moreover, having relatively low import duties (according to Polish commitment to URA of WTO) sugar imports were not taken into consideration while setting production quotas. Besides those, at the end of 1996 novelised Sugar Law has been implemented. According to the new law the stocks of Agricultural Market Agency (AMA) were replenished with sugar of quota C. This sugar was then sold to honey producers as at lower prices than those observed on domestic market, which additionally increased supplies on Polish market.

Simultaneously on the world market excessive export sugar supplies were increasing over import de-

mand. Sugar production increased not only in the countries with surpluses but also in those with sugar shortages. Therefore besides contracting import demand (particularly in Asia and Africa), growing sugar surpluses were directed for exports. Reflecting such circumstances white sugar prices in the world market fell from below 180 USD/t in the second half of 1999 and the first quarter of 2000 versus over 300 USD/t recorded in 1997.

Taking into account the WTO commitments and persistent low prices on the world market the EU lowered by 500 thousand tons or 3,35% sugar production of quotas A and B. The highest reduction will concern sugar production in Germany, France and Denmark – over 4%. The EU member states with relatively low sugar production are subject to the lowest rate of reduction – Spain (1,38%) and Portugal (1,83%).

The process of concentration of sugar beet production undergoes faster than in case of sugar industry. The number of sugar plants – 76 – has not changed since the middle 90's while average size of sugar beet plantation increased from 1,74 ha in 1996 to 2,71 ha in 1999. The number of sugar beet producers over this period declined from 260000 to 137000.

Since 1999 declining number of sugar beet producers is caused not only by concentration process but also by reducing sugar beet area that reflects weak situation in the market. In 1999 sugar beet crops totalled 12,6 mill tons versus over 15 mill tons in the years of 1997 and 1998. Sugar beet yield amounted to 33,8 t/ha versus 37,9 t/ha in the two previous years. Due to drought in the summer sugar content in roots reached high level of 16,90%. In result during the campaign of 1999/2000 sugar production amounted to 1,8 mill tons with a record level of input/output ratio (14,54%).

Ranging between 32 and 78 day the length of concerned sugar campaign averaged 54 (excluding 3 sugar plants working less than 3 days). In the year 2000 all of the sugar plants concluded contracts for the delivery

of sugar beet. Sugar beet area is likely to fall between 340 and 350 thousand ha versus 370 and 400 thousand ha in 1999 and 1998 respectively. The number of sugar beet producers is forecast to decline to about 120000.

Taking into consideration average level of yields for the last years and tendencies in technological indicators sugar production in the 2000/01 campaign is forecast at some 1,7-1,8 mill tons.

Economic and financial situation of sugar industry remarkably deteriorated in 1999. The enterprise closed the year with a net loss of 15,8% of their revenues (7,1% in 1998). This was the lowest level in comparison with other branches of food industry. Increase in domestic sugar prices and stated by the government speeding up the privatisation of sugar plants create opportunities for some improvement in overall situation of the branch. The privatisation of sugar sector has to be considered as one of necessary condition for further restructuring of the branch.

In 1999 low domestic prices of white sugar, particularly in the summer, led to a slight increase in sugar use. According to the research on household budgets conducted by Central Statistical Office (CSO) per capita sugar consumption increased by 3,2% to 23,28 kg versus 22,56 kg in 1998. Reflecting limited exports to former USSR markets the production of products containing sugar declined. In result the sugar use in the industry declined from 1600 thousand tons in 1998 to 1580 thousand tons in 1999.

Intervention activities conducted by AMA in 1999 concerned credit guarantees granted to sugar plants in debt for raw material procurement (39 enterprises took advantage of the guarantees amounting to 560,5 mill PLN).

In 1999 sugar export amounted to 414 thousand tons with a value of 89,6 mill USD, while import totalled just slight 2 thousand tons.

It is estimated that in the current season all sugar surplus accumulated in the previous years (450 thousand tons) will be exported.

Sale price in February 2000 increased to 2280 PLN/t and for the time be-

ing are closing to the level of 2500 PLN/t, which should not be exceeded because of the threat of imports that would again curb domestic market.

It is forecast that import of sugar in the season of 2000/01 may amount to

some 30-50 tons with low, preferential import duties. Domestic demand will total approx. 1580 thousand tons, some 105 thousand tons will be exported with subsidies and the surplus of some 80-100 thousand tons will be exported at low world prices.

Table 1

Sugar balance sheet ('000 t)

Item	Seasons			
	1996/97	1997/98	1998/99	1999/2000 forecast
Beginning stocks as of 1st October a)	135	216	269	305
Production	2240	2060	2063	1800
Import	76	10	12	30-50
Domestic use	1650	1630	1600	1580
of which:				
exported products with sugar content higher than 20%	30	30	20	15
Changes in stocks (+) (-)	-72	+20	+1	-
Export	513	407	440	445
Ending stocks as of 30th September a)	216	269	305	110-130

a) Stocks at producers and in trade.

Source: CSO and the authors' estimations.